

6.9.58, שבת

אה"צ עליתי לירושלים. המרשילד יבוא לראותי בשעה 6. לפני כך
רצה לבוא אצלי מרסין בובר בקשר עם ביקורו של המרשילד.

12.9.58, יום ו'

בחמש לסנות ערב הגעתי לשדה בוקר. טולה הבטיחה לבוא הנה ביום א'
או ביום ב' - ביום אחרון של פסח 12.4.58 יצאתי מפה לירושלים.

13.9.58,

אנסה למסור בקצרה החרחשיות שמה הימים - לפני עלותי לשדה בוקר.

בובר בא אצלי בעשר עם בקורו של המרשילד. הוא קרא בעתון כאילו
המרשילד אמר בוויכוח פוליטי אתי, שדעתו כל בובר שונה, והעיונים בחשו
בידיעה זו. אמרתי שאין לזה שחר. בטג'ישה האחרונה שלו עם המרשילד בעניני
הר חצופים אמר לי למני הפרידה כי הוא חייב לי תשובה בענין הבודדא.
"הענין" נהערר באחד המכתבים שלו אלי, בו יחס לבודדא תטיסה של אחדות

ההוויה המבולמת ב"הוויה צרופה". בתשובתי העירותי לו כי הבוידהא תית
רחוק מחפיסה זו, ורק שנקרה - לא בודהיסט - דגל בה בפירושו לודנטה
סוטרא. והמרשילד העיר שהוא רואה דעתו של בובר בענין זה.

בעוד בובר יושב אצלי בא המרשילד עם הפמליה שלו: ון הורן, ויז'יה,
עוזר קנדי. הוא חסאיר אותם בחדרי הקומה הראשונה ועלה אחי לחדר עבודתי
לשיחה ארבע עינים שנמשכה שעה. השיחה נרשמה כולה, ובעצם הייתה כמעט
מונולוג מצד המרשילד. הביע ספקות באפשרות קיומה של ירדן, שאין לה עם
מאוחד, חסר לה בסיס קיום כלכלי והיא בעצם מדינה משטרה. ואף על פי הוא
מקווה שאפשר לקיים אותה. רוצה להוסיב בה מדווח שימסור לו ולעצרת או
למועצת הבטחון על כל נסיון של הסתה וחתרנות מצד מצרים. יושב מדווח כזה
גם בבירות, וקצין קשר בדמשק. כאילו יש לו הסכמה לכך מאת נאצר.

יותר בטוח בקיומה של לבנון. לא ראה עדיין את שהאב, וסבור כי הוא
ישתף בממשלה החדשה אנשי האופוזיציה. אין הוא סבור שעיראק תתאחד עם מצרים
- מפני טעמים כלכליים. הדבר המדאיג בעיראק - החגברות האלמנט הקומוניסטי.
האיחוד בין סוריה ומצרים אינו טבעי, ושני הצדדים אינם מאושרים.
הוא הסביר לנאצר כי ידידות עמי ערב חיוכין רק על עצמאות כל עם, כאשר
קרה הדבר בסקנדינביה. כל זמן שעם אחד היה כפוף לשני היו מריבות, עכשיו
שכלם עצמאים הם חיים בשלום ומשתפים פעולה מתוך אחווה. (אינו מבחין
ההבדל שבין עמי ערב וחטביכי האיטלס ושנאת הזרים לבין עמי סקנדינביה).
ירדן מתנגדת בחוקף לחצבת כוח או"ם. מיכדאל ילך לעיראק ויראה מי
המושל האמיתי - קאסם או עאריף.

לדעת המרשילד שלטון נאצר אינו כה איתן. יש שחי קבוצות סתרוצות,
יש חסומי מוח הנשענים לגמרי על רוסיה, ויש כאלה הרוצים לשמור על קשרים
עם המערב. נאצר הוא המפשר ביניהם (זה לא נראה במעשיו ובהצהרותיו
הפומביות).

לאחר שיחת ארבע עיניים נתקיימה ישיבה עם שתי הפמליות בחדרו
למטה. כששאלתי אם נאצר מסוגל לעשות שלום עם ישראל אמר כי הוא מסוגל אם
יחשוב כי הדבר הוא לטובתו. שאלתי: לטובתו או לטובת העם הערבי? הגדיר
המשובט לטובתו הוא, כי אם יווכח שהעם הערבי יגע מהריב עם ישראל ונאצר
יכל להופיע כמציל - יעשה שלום. גם בשיחה השניה הייתה זו בעיקר מונולוג.
בגמר המונולוג שאלתי מה בדבר סעיף 8 בהסכם שה"נ עם ירדן - אמר שיבוא
הנה בימי החופש, בסוף דצמבר בערך, וידבר אהי על שנים: סעיף שמונה
והבודדה, בתנאי שהטיחה תחקיים בסדה בוקר.

ביום א', 7.9.58, נתקיימה ישיבת הממשלה שבה מסרתי על השיחה עם
המרשילד וגולדה הביעה הצעות על העצרת וקדיש לוז מסר רשימים מעניינים
מנסיעתו בארצות אירופה.

- אה"צ נחכנסה ועדת הרישום והסכמנו לפנות לשורה של חכמי ישראל
בארץ ובגולה, ובימים הקרובים אכין פכתב ואגיש לשניהם לאישור.

אחר כך באו אצלי פוטובסקי והריוויק(?) - משלחת פועלי אמריקה שבאו
כאורחי ההסתדרות. השיחה נסבה על חנועת המועלים בארה"ב ועל מקור השחור
באגודת ה- Teamsters ועוד. 13,5 מיליון פועלים מאורגנים באיחוד,

מחוץ עומדים הכורים ועוד כמה אגודים. אין בעיה חכשים. הם חברים שווים - זכויות באגודים, גם בארצות הדרום.

ביום ב', 8.9.58, הזמנתי את בר טלע, מנכ"ל של משרד הסעד אשר סרב לקבל את חנה אבן טוב כמדרווחת. אמרתי לו שהיא לא תתקרב בשאלות ביצוע, אלא תעמוד על הצרכים והבעיות של המשרד והדווח. הוא אמר כי תקציב משרדו קרוב ל-17 מיליון ל"י, מספיק ב-150,000 נפש, נחמכים 60,000.

עברייני נוער בישראל מחותים מאטר מארה"ב והארצות הסקנדינביות. כמה מהעבריינים חוזרים למוטב.

- בא אצלי אשכול לדון על התקציב. הוא רואה הרבה חורים. אמרתי לו כי יתן מסגרת כללית של התקציב ואבקש גם מסגרת התקציב משטעון פרס - ואז נדון.

- הזמנתי באותו יום אלי את אלשיך. הוא חשע שנים בארץ. בא מצנעה. בילדותו ידע לחזור על כל החנך בעל פה מטנים ומאחור, עכשיו נחלש קצת זכרונו, אבל באותו ערב חידון היה לו כאב ראש וזה הפריע לו. שאלתי לעדגסתו, ואם מוכן ללכת לאחר מישובי העולים. אמר לי שאין לו מרגשה קבועה, אבל אינו רוצה לעזוב את ירושלים. ביקשתי את יצחק נבון למצוא לו עבודה במשרדי.

- בארבע אחרי הצהרים נחכנסה הכנסת המיוחדת על פי דרישת האופוזיציה, והעמידה לדיון 4 שאלות: מדיניות חוץ, "דשנים", סדרי קבורה ועניין ששה. הועתה של האופוזיציה לא היתה נאה ביותר - וכל הדיונים נדחו.

אונא הוגיע בשט הדחיים בבקיה הסדינית - ולא היתה תפארתו על הדרך הזו. למענה של חירות (לנדוי) שאין לממשלה קו מדיני הודעה כי הקו שלנו במסך עשר השנים הוא : שמירת הסטטוס קוו כל זמן שזה אפשרי, חגרת כוננותו הבטחונית, רכישה ידידים מדיניים.

- ביום ג', 9.9.58, נחקימה בבוקר ישיבה המסה, בשאלת חיל הים - הוויכוח עוד נמשך.

אחרי הצהרים בא אצלי ג'יי פרקס נרין אשתו וחבריו (מזכירו, גייני ופרסי), שוחחנו שעה וחצי על הודו - לדבריו אין נהרו הודו, אלא בעניני חוץ. הוא עזב מעולה מדינית, כי יש צורך בהחלשות, ואחרי מות גנדי אין מחלוקות. המצב המדכא שראיתי בקלקוטה בשנת 1941, בשעות המעטות ששהיתי בה, בדרכי מארה"ב לארץ, עורו קיים. קיימה גם קלות הקטטות, ולא עוד אלא שהחיים הפרלמנטריים (הבחירות) מחזקות אותה. ההפעל מהחלוציות שהוא רואה בארץ. (כעבור 4 ימים אמר לי ברקת שהוא בא אלי ביחס חדשני כלפי, ויצא מוקסט).

- ביום ד', 10.9.58, בא אצלי גיורא שאתערב בסידורי סו"ב, שאשוחח עם לוד הכהן ועם פנחס. אמרתי לו שלא התערבתי עד עכשיו, איני בקיא בסוגיה מסובכת זו, ואיני רואה טעם לשיחה, ביחוד עם פנחס שגישתו לדברים היא צינית. אם אודסן אתם לשיחה בענינים אחרים אני מוכן גם לשאול על אפשרות של סידור מוסכם.

- ביום ה', 11.9.58, נחקימה ישיבה שבועית שלחמטה. אחרי הישיבה בא אצלי חזני, לפי דבריו "במחתרת". מה יהיה? הם מוכנים להשלים עם סידורי העבודה, אולם למען יוכלו לשוב יש להבטיח רשום ילדי נשואי הערובה. אמרתי לו עוד לא דגו על כך בועדה השלושה, אבל עלי להגיד לו דבר אחד: אחנגד למחן שלטון ממלכתי נוסף לרבנים - גם אם אסכים לרשום ילדים לפי החלטה. נחברר שהרבנים מנצלים שלטונם שקיבלו מהעיריה ומורידים כבוד המסורת והרבנות בעיני רבים. חזני רואה הסכנה בחיולם באוטוריזציה, והורה שהופעת אונא בכנסת בוויכוח המדיני לא הוטיפה לו כבוד, אבל לא רצו שיופיע מי שקרוב לחרות בעיניו אלה.

- כארבע אה"צ חרצתי בישיבת מרכז הסלבה (לפי החדר המלא בקומה העליונה של חוה"פ היו בישיבה לא רק חברי המרכז, כי החדר היה מלא) על בעיותינו המדיניות. ציינתי כי החלטה העצרת חסיוחדת על חובת כל מדינות או"ם לכבד הרבנות ושלמותן הארצית של כל המדינות - היתה לפני כעשר שנים מעוררת אצל רוב העם שמחה בצעד לשלום ולבטחון, עכשיו ראו בהחלטה פגיעה בנו (אנשי חירות ושאר חלקי האוטוריזציה) וגם אנשי אח"ע.

אם כי אני שותף לזלזול במור בהחלטות או"ם - לא הייתי גם לפני עשר שנים שותף ליראת-הכבוד מהחלטות או"ם, וגם לא האמנתי בכוח החלטות 29.11.47 להקים מדינה יהודית, וידעתי שרק הכוח יכריע במקרה זה. אולם ידעתי שלא הכל יעשה הכוח, ובישיבת מועצת המדינה ב-29.9.48, אחרי ההסוגה השניה, ולפני כנוס העצרת באירופה לדון על חכנית ברנדוט, קבעתי מספר הנחות-יסוד לבני מדינות החוץ שלנו, שבעיקרן הן נכונות גם עכשיו. רבים חלו תקוותיהם רק בהסברה באו"ם ובבירות שונות, ומעטים רק בכוחנו הצבאי. חלקי גם על אלה וגם על אלה.

1) הנחה ראשונה ועיקרית שקבעתי אז: אנו עומדים לפני מערכה משולבת, גם צבאית וגם מדינית, ויש חלוח הדדיה בין שתי המערכות, ואין להניח שרק גורם אחד מאלה יכריע סופית בהקומה זו.

2) הנחה שניה: במערכה שלנו יש לראות שני מעגלים של אינטרסים: מעגל קטן אנו ושכנינו הערבים, מעגל גדול - העולם כולו. בשני המעגלים יש התרוצצות והתנגשות אינטרסים.

3) אילו היה רק המעגל הקטן, והגדול לא היה מעורב וסתערב בדבר, כי אז הגורם הצבאי בלבדו היה מכריע. הערבים האמינו שכוחם הצבאי יכריע, וחשבונם הצבאי היה מוטעה.

4) בימים החם קבעתי שעדיפותנו במערכה הצבאית גדולה מעדיפותנו במערכת המדינית, ומאזן הכוחות בעולם אינו לסובחנו, ולכן אין לסמוך על המערכה המדינית בלבד, אבל גם המערכה הצבאית, הגם שהיא יכולה להיות לסובחנו, ואולי משום כך, לא תכריע לבדה את הכף, כי יש כוחות עולמיים שלא יתנו זאת.

5) טעות היא לחשוב כי המעגל הגדול מתחלק בשטחות לשניים: מזרח ומערב. המזרח הוא מקשה אחת. אבל המערב אינו אחד - מבחינתנו אנו. ויש להבחין בין ארה"ב ובין אנגליה, בין אנגליה ובין צרפת, וגם בין אמריקה ואמריקה.

6) עלינו להבחין בין דברי הממשלות והמדינאים בשאלת א"י ובין נכונותם ויכולתם להפעיל הכוחות העומדים לרשותם - לטובת העמדה המוצהרת. אלמלא ידענו להבחין הבחנה זו - אולי לא הייתה קמה מדינת ישראל, כי גדולים ותקיפים התנגדו להקמתה. או"ם החליטה על הקמת שתי מדינות, ולא מנעה מהערבים להרוס בכוח המדינה היחודית. או"ם החליטה על גבולות וירושלים - ואנו שנינו אותם למעשה.

7) אין אנו חופשיים לגמרי בשימוש בכוחנו הצבאי. גם מדינות אדירות אין להן חופש גמור בשטח זה, אבל אסור לנו להסתלק מראש ובכל ההנאים משימוש בכוחנו הצבאי, אם כי חירותנו בשטח זה היא מוגבלת.

8) פתרון רצוי בגליל (חלקו היה אז עדיין בידי הערבים), במסדרון לירושלים, בעיר ירושלים ובנגב לא יבוא ע"י הגורם המדיני בלבד. המצרים חנו אז בקו אשדוד-פלוגה-בית גוברין ויחזרו הקוים אם לא יעשה על ידינו בכוח צבאי ספק אם יעשה.

הנחות אלה נתאמתו כולן ע"י המאורעות שבאו אחר כך: במערכת אוקטובר נגד המצרים בדרום וקואקצי בגליל. במערכת דיצמבר-יאנואר נגד המצרים בנגב, בהעברת הכנסת והממשלה לירושלים - שבכל המפלגות היה על כך וויכוח חריף, כשאום החליטה בדצמבר 1949 על בינאום. חכנית ברנדוס במלה הודות לכיבושנו. גבולות ישראל נקבעו לא לפי החלטת או"ם ב-29.11.47, וירושלים חיתה לבירת ישראל, אם כי שר החוץ, אבן וחברים רבים בספלגתנו ובשאר המפלגות התנגדו להעברה.

מאז חלו שינויים רבים במצבנו המדיני, גם לרעה וגם לסובה. לרעה: הורחקו סיכויי השלום, שנראו לאחר כריחת הסכמי שבינתח הנשק כאילו קרובים. ההגבשה שנאת הסכנים ותשוקתם להרוס את ישראל. הוחמר מצב בטחוננו. אויבינו מזדיינים בעזרת רוסיה (וגם בעזרת המערב); הופיע מוקד אישי לחנועה הערבית - בטאל עד אל נאצר. הוקמה קע"מ, הפיכה בעיראק, ערעור ירדן, המתיחות בלבנון, נחגברה המתיחות העולמית, הופיעה סין כגורם בינלאומי אקטיבי; נתישן הנשק שהיה בידינו במלחמת הקוסמיות - הרובים, המטוסים, החוחחים של אז אינט ראויים לשימוש, והחדשים יקרים וקשה לרכושם.

לטובה: השתכלל צבאנו, וצה"ל הוא עכשיו מחצבאות הסובים (לא הגדולים) בעולם, וחוא מעלה קרן ישראל. הזמן שעל לסוכחנו לא רק בשטח העליה (רבויו של מיליון יהודים) וההתישבות (יחוד יפו, לוד, רמלה, ישוב חדרום, התחלת יחוד נצרת), אלא גם בבעית ירושלים, גבולות ופליטים. אין עוד מערערים (במערב לכל הפחות) על הגבולות, כל השגרירים באים לירושלים בכל הזדמנות, ואחרים ברים בירושלים, ובמערב גברה ההכרה שהפליטים יש לישב בארצות ערב. נעשינו לגורם בינלאומי, ולא רק נושא לדיונים בינלאומיים. רכשנו ידידים ארח"ב עוזרת עזרה חמרית, הפעם סוכנה גם לתח נשק. הבטחנו שלומין מברטניה שסייעו למיתוח הארץ. רכשנו ידידות צרפת לפני שנתיים ורבע - ועזרה איפשרת נצחוננו במערכת סיני. יש חזוזה ביחס אנגליה, ואולי גם באיטליה. נגנזה תכנית גילדהול. מבצע סיני העלה קרן ישראל באירופה, באפריקה וגם באסיה. באפריקה ובאסיה - למרות אי-הרצון שנתגלה בשעת מעשה. פתחנו נמיכ ים סוף ליבשה אפריקה ואסיה, והנפט זורם מאילם לחוף ים התיכון. ביטלנו האזור המפורז בניצנה, שיש לו ערך איסטרטגי רב. מרצנו חופת בנדונג. ויש לנו ידידים באסיה, ורוב מדינות אפריקה העצמאיות הן ידידות לישראל. ממדינה המפתייעה על ידי אחרים ועוד נסתייע, נחפכנו גם למדינה המסייעת לאחרים: בבורמה, בגאנא, בליבריה, בסודן, בחבש, ועוד.

- קרננו עלתה מפני: 1) גבורה צה"ל, 2) התישבות העובדים (קבוץ ומושב), 3) הסתדרות העובדים, 4) הישגי המדע בישראל, 5) כושר המעשה שלנו כחרושה, 6) כיבוש השממה, 7) קליטה המוני עולים, מיזוגם ותעלאתם חתרבותית והחברתית, 8) יציבותנו ועצמתנו המוסרית בחוף סביבה מעוררת ומושחתת.

יש תקווה לתמורות מרחיקות לכת במזרח התיכון. נגד מצרים על 24 מיליון חושביה, סוריה (4 מ.א.), עיראק (6), סעודיה (6-7), לבנון (1.5), ירדן (1.5), חימן (4.5), בס"ח 48 מיליון ערבלים - יחכן ליכוד של ישראל (2), חרכיה 25, פרס 22, חבש 20, (ואולי סודן 10 מ.א.), חידוק קשרינו עם מדינות אלה יחזק מעמדנו המדיני גם באירופה וגם בארה"ב ובאמריקה הלטינית.

ושלוש הקווים היסודיים שציינהי הסבוע בכנסת: שמירת סטטוס קוו, הגברת כוונותנו הבטחונית, רכישת ידידים - הראשון מוטל בספק, השני מתקדם במידה לא קטנה, ולשלישי יש סיכויים טובים.

- לא נתקיים וויכוח אחרי ה רצאתי, כי שאול הכניס סיד ענין סו"ב, ואולי לא היה על מה להתווכח.